

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 8.9.2006
KOM(2006) 481 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH
EUROPAPARLAMENTET**

Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa

{SEK(2006) 1096}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL RÅDET OCH EUROPAPARLAMENTET

Effektiva och rättvisa utbildningssystem i Europa

1. INLEDNING

1. Vid Europeiska rådets vårmöte 2006¹ beskrevs de två utmaningar som Europas utbildningssystem står inför, och rådet fastställde att de är avgörande för utvecklingen av EU:s långsiktiga potential för konkurrenskraft och social sammanhållning. Europeiska rådet sade att man måste påskynda reformer för att säkerställa högkvalitativa utbildningssystem som är både effektiva och rättvisa. Dessa frågor är avgörande för om man skall uppnå EU:s mål i Lissabonpartnerskapet för tillväxt och sysselsättning samt i den öppna samordningsmetoden för social integration och social trygghet.
2. I hela Europa läggs alltmer tonvikt på mer effektivitet i utbildningssektorn, mot bakgrund av begränsningar av offentliga utgifter och de utmaningar som globalisering, demografiska förändringar och teknisk innovation för med sig. Naturligtvis är detta önskvärt, men man antar ofta att effektivitet och rättvisa är mål som utesluter varandra. Alltför ofta konserverar befintliga utbildningssystem de orättvisor som redan finns eller rentav förstärker dem.
3. Emellertid finns det belegg för att rättvisa² och effektivitet³ förstärker varandra ur ett bredare perspektiv, och detta meddelande är inriktat på åtgärder där så är fallet. Syftet med meddelandet är att informera beslutsfattare om trender i andra medlemsstater och den forskning som finns som stöd på EU-nivå för att hjälpa dem fatta beslut i den pågående systemreformen. I kommissionens arbetsdokument⁴ finns en detaljerad beskrivning av de forskningsresultat som meddelandet bygger på.

1.1 Inför ekonomiska och sociala utmaningar

4. EU står inför fyra sammankopplade socioekonomiska utmaningar, nämligen globalisering och framväxt av nyindustrialiserade och mycket konkurrenskraftiga länder, demografi i form av en åldrande befolkning och migrationsströmmar i

¹ Europeiska rådet 23–24 mars 2006, ordförandeskapets slutsatser, punkt 23.

² Rättvisa ses som den utsträckning i vilken enskilda personer kan ta till vara utbildning vad gäller möjligheter, tillträde, behandling och resultat. Rättvisa system säkerställer att resultaten av utbildning är oberoende av den socioekonomiska bakgrunden och andra faktorer som leder till underläge vad gäller utbildning, och att behandlingen motsvarar individernas särskilda behov vad gäller lärande. Orättvisor på grund av kön, tillhörighet till etnisk minoritet, funktionshinder, regionala skillnader m.m. är inte den främsta fokuseringen här, men detta är relevant i den mån det bidrar till de övergripande socioekonomiska underläget.

³ Effektivitet innebär kopplingen mellan inmatning och utmatning i en process. System är effektiva om inmatning producerar maximal utmatning. Relativ effektivitet inom utbildningssystem mäts vanligtvis genom resultat i tester och examina, medan deras effektivitet i förhållande till det vidare samhället vanligtvis mäts i privat och samhällsrelaterad avkastning.

⁴ Kommissionens arbetsdokument (SWP) (SEK (2006) 1096).

Europa, snabba förändringar på arbetsmarknaden, samt den teknikdrivna IKT-revolutionen. Var och en av dessa utmaningar påverkar uppgiften att ge alla en bra utbildning. Personer med låga kvalifikationer riskerar i högre grad arbetslöshet och social utslagning. År 2004 fanns det 75 miljoner lågkvalificerade EU-medborgare (32 % av arbetskraften), men 2010 kommer endast 15 % av de nya jobben att vara avsedda för personer med bara grundläggande skolutbildning⁵.

5. Utbildningspolitiken kan ha avsevärt positivt inflytande på ekonomiska och sociala resultat, även hållbar utveckling och social sammanhållning, men orättvisor inom utbildning för också med sig också betydande dolda kostnader som sällan framgår av offentliga räkenskapssystem. I USA är den genomsnittliga bruttokostnaden under livstiden för en 18-åring som lämnat skolan i förtid cirka 450 000 USD (350 000 euro). Detta inbegriper förluster av inkomstskatt, ökad efterfrågan på sjukvård och bidrag ur offentliga medel samt kostnaderna för högre brottslighet⁶. Om 1 % mer av den brittiska arbetsföra befolkningen hade studentexamen som enda kvalifikation skulle vinsten för Förenade kungariket vara cirka 665 miljoner GBP årligen tack vare minskad brottslighet och ökad inkomstpöten⁷.
6. Åtgärder som minskar sådana kostnader kan ge fördelar både vad gäller rättvisa och effektivitet. Medlemsstaterna kan få högre reell och långsiktig avkastning från sina utbildningssystem genom att beakta rättvisa tillsammans med effektivitet när de fattar beslut om systemreformer.

2. ATT PLANERA RÄTTVIST OCH EFFEKTIVIT LIVSLÅNGT LÄRANDE

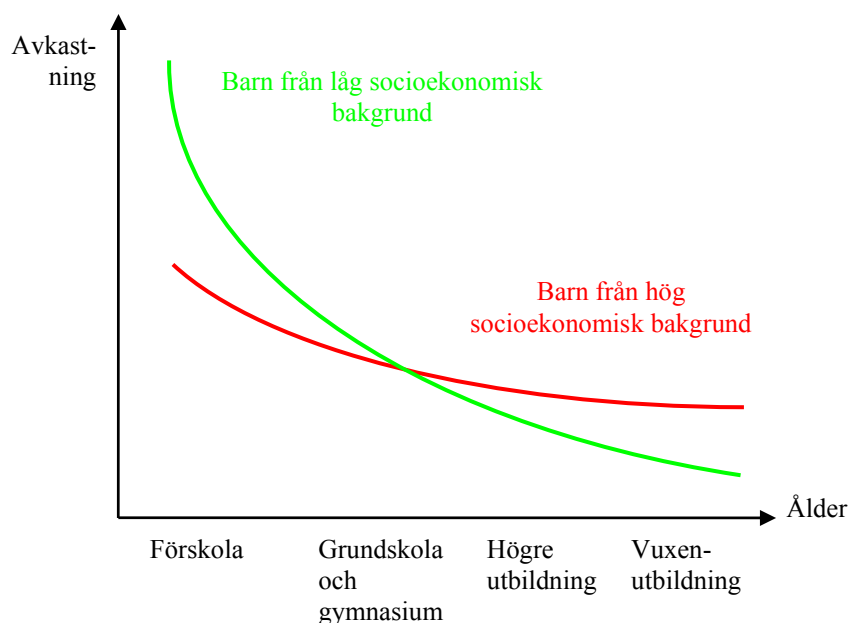
7. Investeringar i utbildning ger avkastning först efter en tid, så när regeringar fattar beslut om vilka utgifter som skall prioriteras bör de ta hänsyn till långsiktig planering på lokal och nationell nivå. Av nästa avsnitt framgår att utbildning på förskolenivå ger den högsta avkastningen för hela det livslånga lärandet, särskilt för de minst gynnade, och resultaten av denna investering byggs upp med tiden.

⁵ Kommissionens arbetsdokument, s. 5.

⁶ Kommissionens arbetsdokument, s. 13–14.

⁷ Kommissionens arbetsdokument, s. 12–13.

Diagram 1: Avkastning på investering på olika nivåer i det livslånga lärandet

Källa: Cunha m.fl. (2006) anpassat av EENEE⁸

8. Detta behov av långsiktig planering av investeringar bekräftar vikten av nationella strategier för livslångt lärande, vilka medlemsstaterna enats om att anta före utgången av 2006. Nationella och europeiska ramar för kvalifikationer kommer att underlätta erkännandet av lärande i alla sammanhang. Detta är viktigt för att främja rättvisa, eftersom många av de minst gynnade bygger upp viktiga kunskaper och färdigheter⁹ inom informell och icke-formell utbildning. Att se till att allt lärande erkänns och kan föras över för att undanröja "återvändsgränder" i utbildningsbanorna gagnar både effektivitet och rättvisa¹⁰.
9. Det behövs en utvärderingskultur inom utbildningssystemen. Effektiva långsiktiga åtgärder måste grunda sig på solida belägg. Om medlemsstaterna skall kunna få en fullständig förståelse av och full möjlighet att övervaka vad som händer i utbildningssystemen behöver de kanaler för att framställa och komma åt relevant forskning, en statistisk infrastruktur som möjliggör insamling av nödvändiga uppgifter samt mekanismer för att bedöma framsteg under åtgärdernas genomförande.
10. Man kan inte åtgärda ett underläge inom utbildning bara genom utbildningspolitik. Det rör sig om en samverkan mellan personliga, sociala, kulturella och ekonomiska faktorer som tillsammans begränsar möjligheterna till utbildning. Det är viktigt att man arbetar över sektorsgränserna för att koppla utbildningspolitik till åtgärder inom sysselsättning, ekonomi, social integration, ungdomsfrågor, hälsa, rättsväsende,

⁸ European Expert Network on Economics of Education (EENEE): www.education-economics.org.

⁹ KOM(2005) 548, 2005/0221 (COD), "Förslag till Europaparlamentets och rådets rekommendation om nyckelkompetenser för livslångt lärande".

¹⁰ Kommissionens arbetsdokument, s. 15–16.

bostad och samhällstjänster. Sådana åtgärder bör också utformas för att rätta till obalansen mellan regioner vad gäller utbildning.

Medlemsstaterna bör utveckla en utvärderingskultur. De bör utarbeta politiska åtgärder för hela det livslånga lärandet där man fullt ut beaktar effektivitet och rättvisa tillsammans och på lång sikt, och som kompletterar åtgärder på närliggande områden.

3. ATT TILLHANDAHÅLLA EFFEKTIVITET OCH RÄTTVISA I UTBILDNINGSPOLITIKEN

3.1. Förskola: Inriktning på lärande i tidig ålder

11. Det finns omfattande belägg för att deltagande i högkvalitativ förskoleundervisning har varaktiga fördelar när det gäller resultat och socialisering under elevernas skolgång och yrkeskarriär, eftersom det underlättar lärande på senare stadier¹¹.
12. Av europeiska och amerikanska erfarenheter framgår att program där man ingriper tidigt, särskilt program som riktas till barn i missgynnade grupper, kan ge stora socioekonomiska vinster, och att dessa vinster är varaktiga långt in i vuxen ålder¹². Bland effekterna noteras bättre skolresultat, lägre andel elever som inte följer tidsplanen i skolgången, sysselsättningsgrad, löner, förebyggande av brottslighet, familjeförhållanden och hälsa. För att via utbildningssystemen åtgärda mindre gynnsamma förhållanden måste emellertid förskoleprogrammen följas upp med interventioner senare, till exempel stöd till språkinläring och social anpassning; i annat fall tenderar deras positiva inverkan att gå förlorad. Bristen på investeringar i lärande i tidig ålder leder till avsevärt högre utgifter för att åtgärda brister senare i livet, vilket är mindre kostnadseffektivt och kan kopplas till fler utgifter i samband med brottslighet, sjukvård, arbetslöshet och annan socialpolitik.
13. Flera länder i Europa har infört utgiftspolitik som skall förstärka förskolelärandet och angripa underläge i tidig ålder (t.ex. BE, ES, FR, IT, HU). Sådana åtgärder är mycket givande vad gäller effektivitet och rättvisa och förtjänar att bli högprioriterade i fördelningen av offentliga och privata medel.
14. Man måste noga överväga vilken typ av möjligheter till lärande i tidig barndom och vilken pedagogik som erbjuds. Program som är inriktade på lärande samt på personliga och sociala färdigheter tenderar att ge bättre resultat och följaktligen större effekter under hela livet¹³. Tillgången på särskilt utbildade förskolelärare måste bli bättre i många länder. Föräldrarnas medverkan är väsentlig för förskoleundervisningens framgång, och för missgynnade elever kan den främjas genom särskild föräldrautbildning och program som riktar sig direkt till föräldrarna.

¹¹ Kommissionens arbetsdokument, s. 15–16 och s. 18.

¹² Kommissionens arbetsdokument, s. 18–19.

¹³ Kommissionens arbetsdokument, s. 18–19.

Förskoleundervisningen har den högsta avkastningen vad gäller resultat och barnens sociala anpassning. Medlemsstaterna bör investera mer i förskoleundervisning som ett effektivt sätt att etablera grunderna för senare lärande, förebygga att eleverna lämnar skolan i förtid och ge mer rättvisa resultat och allmänna färdighetsnivåer.

3.2. Grundskola och gymnasium: Bättre kvalitet på den grundläggande utbildningen för alla

15. Systemen för den obligatoriska skolutbildningen bör tillhandahålla den grundläggande utbildning och de väsentliga färdigheter som alla behöver för att lyckas i ett kunskapsbaserat samhälle. Detta är särskilt viktigt för vissa missgynnade grupper, och i de fall där medlemsstaterna tillhandahåller möjligheter för ett stort antal invandrare och personer ur etniska minoriteter. Utbildningssystem med tidig ”indelning”¹⁴ av elever ökar skillnaderna i utbildningsresultat på grund av social bakgrund, och leder på så sätt till ännu mer orättvisa resultat i elevernas och skolornas prestationer¹⁵. Somliga medlemsstater anser sådan indelning av elever vara effektiv, och i de staterna är hela skolor anpassade till elevgrupper med liknande behov och resultatnivåer. Det finns emellertid belegg som visar att denna uppfattning bör ifrågasättas. De europeiska länder (t.ex. DE, LI, LU, NL, AT) som delar in eleverna tidigt uppvisar större variation i elevprestationer än länder med mer integrerade skolsystem.
16. Tidig indelning har särskilt negativa effekter på resultatnivåerna hos barn från missgynnande förhållanden. Detta beror delvis på att en sådan indelning tenderar att styra in dem i mindre prestigefyllda utbildningsformer. Att skjuta upp sådan indelning till gymnasienivå, tillsammans med möjligheten att flytta mellan skoluttyper, kan minska segregeringen och främja rättvisa utan att minska effektiviteten¹⁶.
17. Många medlemsstater (t.ex. BE-NL, CZ, IE, IT, LV, HU, PT, SK, UK)¹⁷ har försökt uppnå bättre effektivitet via decentralisering, genom att låta enskilda skolor i större utsträckning besluta om undervisningsinnehåll, budgetfördelning eller personal. Motiveringen är vanligtvis att kunskap om lokala förhållanden och särskilda behov gör att decentraliserat beslutsfattande blir mer effektivt. Redovisningssystem i form av centrala avslutningsprov och interna utvärderingssystem finns i de flesta europeiska länder (t.ex. DK, EE, EL, FR, IE, IT, CY, LV, LT, HU, MT, NL, AT, PL, PT, SI, FI, UK, LI, NO, RO)¹⁸. Det finns internationella belegg på att föreningen av lokalt självstyre för skolor och centrala redovisningssystemen kan förbättra elevprestationer. Redovisningssystem bör dock utformas så att de säkerställer total rättvisa och att man på lokal nivå undviker potentiella orättvisa följder av decentraliserade beslut, t.ex. beträffande skolans upptagningsområde. Somliga länder

¹⁴ Detta gäller indelningen av barn i separata skolor med ledning av förmåga, vilket sker före 13 års ålder. Även om detta inte nödvändigtvis gäller en indelning i akademisk och allmän utbildning å ena sidan, och yrkesutbildning å den andra, är detta vanligtvis fallet i praktiken. Denna definition omfattar inte nivågruppering, som innebär att läroplanen anpassas till olika elevgrupper med ledning av deras förmåga, dock inom samma skola.

¹⁵ Kommissionens arbetsdokument, s. 19–20.

¹⁶ Kommissionens arbetsdokument, s. 22.

¹⁷ Kommissionens arbetsdokument, s. 22–23.

¹⁸ Kommissionens arbetsdokument, s. 23–24.

har införlivat rättvisemål och rättviseincitament i sina redovisningssystem, och kombinerar dem med uppföljningsåtgärder för de skolor som inte når upp till de föreskrivna rättvisenormerna.

18. De viktigaste faktorerna för rättvisa och effektivitet är lärarnas kvalitet, erfarenhet och motivation och den undervisningsmetod de använder. Lärare kan i samarbete med föräldrar och elevvårdstjänster spela en avgörande roll för att få de mest missgynnade eleverna att delta. Detta är särskilt effektivt i de fall där skolorna har integrationsstrategier som ständigt uppdateras och som grundas på pedagogisk forskning. Medlemsstaterna har gjort ansträngningar för att hitta den rätta kombinationen av åtgärder för att uppmuntra erfarna och motiverade lärare att söka sig till de mest problematiska skolorna¹⁹. Man bör ge prioritet åt utarbetandet av rekryteringspolitik för att se till att mindre gynnade elever får tillgång till högkvalitativ undervisning.

Merparten av forskningen på området leder till slutsatsen att utbildningssystem som delar in eleverna vid tidig ålder förstärker den socioekonomiska bakgrundens effekt på utbildningsresultat och inte ökar effektiviteten på lång sikt. Både effektivitet och rättvisa kan förbättras om man inriktar sig på att förbättra kvaliteten på lärare och rekryteringsförfaranden i missgynnade områden och utforma system för självständighet och redovisning i vilka man undviker orättvisor.

3.3. Högre utbildning: Bättre investeringar och bredare deltagande

19. Högre utbildning är en väsentlig sektor för kunskapsbaserade ekonomier och samhällen. Den ligger i centrum för ”kunskapstriangeln” som består av utbildning, innovation och forskning. Som det påpekas i kommissionens meddelande om moderniseringen av universitet²⁰ står EU:s sektor för högre utbildning inför många utmaningar, och den behöver moderniseras om den ska bli mer konkurrenskraftig och främja spetskunskap. En viktig fråga är att inrätta diversifierade system där alla kan delta på en rättvis grundval, samtidigt som den finansiella livsdugligheten bibehålls och effektiviteten ökas. Kommissionen har redan föreslagit att EU inom tio år bör rikta in sig på att avsätta minst 2 % av BNP till all verksamhet inom en moderniserad sektor för högre utbildning²¹ för att bygga upp ett kunskapsbaserat samhälle.
20. Antalet studenter har ständigt ökat och likaså förväntningarna på de europeiska universiteten, men anslagen har inte höjts i takt med detta. Samtidigt har inte ökningen av antalet studenter gjort deltagandet rättvisare, eftersom detta för det mesta har gynnat personer från högre socioekonomiska grupper eller dem vars föräldrar deltagit i högre utbildning²².
21. En vanlig uppfattning är att ett ”kostnadsfritt” system för högre utbildning (ett som helt och hållet bekostats av staten) i sig självt är rättvist. I själva verket har detta

¹⁹ Kommissionens arbetsdokument, s. 25.

²⁰ KOM(2006) 208 slutlig.

²¹ KOM(2006) 208 slutlig. Se även KOM(2006) 30 och KOM(2005) 152.

²² Kommissionens arbetsdokument, s. 25–26.

antagande inte bekräftats i verkligheten, eftersom den viktigaste avgörande faktorn för deltagande är den socioekonomiska bakgrunden. Det finns ett stort antal belägg som visar att de som deltar i högre utbildning vanligtvis får betydande privat utdelning på detta, och att ett progressivt skattesystem inte helt kan kompensera det faktumet. Detta kan leda till en omvänd omfördelningseffekt. Denna regressiva effekt är särskilt märkbar där skolsystemen förstärker effekterna av socioekonomisk bakgrund på skolresultaten. För att få till stånd en mer rättvis balans mellan de kostnader som individerna och samhället står för och de vinster som tillkommer var och en²³, och bidra till att ge universiteten de extra medel de behöver, vänder sig många länder till dem som huvudsakligen drar direkt nytta av högre utbildning, nämligen studenterna, för att de skall investera i sin egen framtid genom att betala kursavgifter (t.ex. BE, ES, IE, NL, AT, PT, UK, LI)²⁴. Det finns också belägg på att kursavgifternas marknadseffekter kan förbättra kvaliteten på universitetens undervisning och förvaltning samt höja studenternas motivation²⁵.

22. Naturligtvis finns det risk för att utvecklingen av kursavgifter utan ekonomiskt stöd till fattigare studenter ökar orättvisorna när det gäller tillträde till högre utbildning. De mest missgynnade är ofta de som är mest rädda för risker och skulder, och som i störst grad kommer att dra sig för att ägna tid åt att studera och inte tjäna pengar, när privat vinst efter slutexamen inte kan garanteras. Detta är av särskild betydelse i de fall där nivån på kursavgifterna beräknas enligt uppskattad framtida inkomst och där man implicit utgår från att näringslivet kommer att belöna utexaminerade på samma nivå som nu. Genom att garantera banklån och erbjuda inkomstrelaterade stipendier och behovsprövade bidrag kan regeringarna främja tillträdet för mindre bemedlade studenter. Sådana system har redan införts i ett antal länder i Europa (t.ex. BE, ES, FR, IE, IT, LV, LT, NL, AT, PT, UK, LI). De är alltför nya för att kunna analyseras fullt ut, men det finns bevis från Australien och Förenta staterna för att kursavgifter som kompletteras med riktat finansiellt stöd ökar antalet studenter utan att påverka rättvisan i negativ riktning²⁶.
23. Till följd av orättvisor tidigare under utbildningen uppnår elever från missgynnade miljöer ofta inte den kvalifikationsnivå som behövs för att komma in på högre utbildning. Även de som uppnår en sådan nivå tvekar ofta att gå vidare till universitet²⁷. Åtgärder för att göra skolsystemen rättvisare och effektivare är avgörande, tillsammans med insatser för att ändra den kulturbetingade synen på högre utbildning. I detta syfte måste man ge eleverna information om de möjligheter och fördelar som högre utbildning erbjuder, vilket bör ske genom besök på skolorna, handledningsprogram och livslång vägledning, och, vilket är avgörande, till familjerna medan barnen är ganska unga²⁸. Universiteten bör uppmuntras att utarbeta övergripande åtgärder för att söka upp och underlätta tillträdet för dessa ungdomar, även genom att införa överbryggande program och öronmärkta studieplatser.

²³ Den genomsnittliga privata avkastningen från högre utbildning är nästan 9 % i tio OECD-länder.

²⁴ Kommissionens arbetsdokument, s. 27–29.

²⁵ Kommissionens arbetsdokument, s. 28.

²⁶ Kommissionens arbetsdokument, s. 29.

²⁷ Kommissionens arbetsdokument, s. 28.

²⁸ Kommissionens arbetsdokument, s. 29.

Kostnadsfritt tillträde till högre utbildning är inte nödvändigtvis en garanti för rättvisa. För att öka både effektivitet och rättvisa bör medlemsstaterna införa lämpliga villkor och incitament för att få högre investeringar från offentliga och privata källor, inbegripet, där så är lämpligt, via kursavgifter i kombination med ekonomiska åtgärder som inriktas på de missgynnade. Det behövs också särskilda insatser på skolnivå. Högskolorna bör ha mer differentierat utbud och använda sig av varierade incitament för att möta alltmer skiftande sociala och ekonomiska behov.

3.4. Yrkesinriktad utbildning: Bättre kvalitet och större relevans

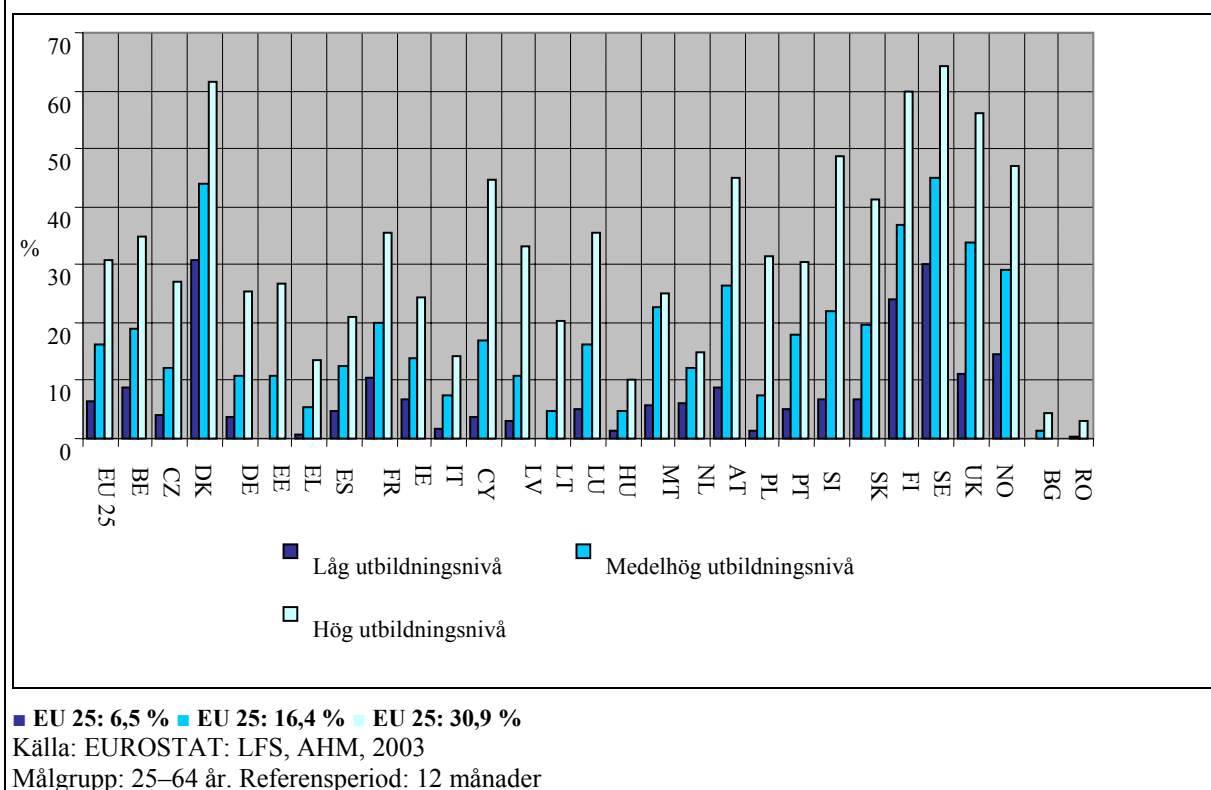
24. I och med att vår befolkning åldras blir den ständigt höga ungdomsarbetslösheten i EU ett allt större problem. År 2050 kommer det att finnas 65 % fler européer i åldern 65 år eller mer, och 20 % färre i arbetsför ålder (15–64 år)²⁹. Efterfrågan på personer med höga kvalifikationer växer också. De personer som kommer in på arbetsmarknaden med den lägsta utbildningsnivån löper den största risken att bli arbetslösa. Tidigt ingripande för att öka deltagandet och få till stånd bättre resultat är visserligen den mest effektiva metoden för att ge bättre anställningsmöjligheter, men det är övergången från utbildning till arbetsliv som är avgörande. Det finns belägg i länder med välutvecklade system för yrkesinriktad utbildning på att de som deltar kan förvänta sig rimliga löner³⁰. För att yrkesutbildningssystemen skall bli mer attraktiva är det avgörande att de inte förblir återvändsgränder utan att deltagarna sedan kan gå vidare till eftergymnasial utbildning. Medlemsstaterna bör utarbeta flexibla och tydliga banor från yrkesutbildning till vidareutbildning och sysselsättning. Detta torde bidra till en jämvikt mellan personer med högre utbildning och med yrkeskvalifikationer som bättre motsvarar arbetsmarknadens behov.
25. Med tanke på problemet med åldrande befolkning är bättre möjligheter till vuxenutbildning viktiga både för rättvisa och för effektivitet, inte minst för att få de lågkvalificerade tillbaka in i lärandet och hjälpa dem att anpassa sig bättre till en arbetsmarknad i förändring. Arbetsgivare brukar tillhandahålla arbetsrelaterad fortbildning till högkvalificerade personer, vilket gett betydande avkastning för individen och arbetsgivaren³¹. Däremot har det visat sig att företagen tvekar inför att tillhandahålla fortbildning till mindre gynnade, lågutbildade och dem som saknar grundläggande färdigheter.
26. Bara 10,8 % av de vuxna i Europa deltar i formellt, icke-formellt och informellt livslångt lärande, vilket är långt ifrån EU:s riktmärke på ett deltagande på 12,5 % senast 2010. Av uppgifter om tidigare utbildningsresultat hos dem som deltar i icke-formellt lärande (diagram 2) framgår att personer med de lägsta kvalifikationerna mest sällan deltar i vidareutbildning för att på så sätt förbättra sina möjligheter till anställning.

²⁹ Kommissionens arbetsdokument, s. 30.

³⁰ Kommissionens arbetsdokument, s. 30.

³¹ Kommissionens arbetsdokument, s. 31.

Diagram 2: Deltagandet av 25–64-åringar i icke-formellt lärande, enligt utbildningsnivå (i procent), 2003

27. De sociala och kulturella fördelarna med yrkesutbildning är viktiga, eftersom de ger en känsla av socialt engagemang och kan hjälpa vuxna att komma in i utbildningen igen. Vad gäller rättvisa behöver arbetslösa och de som har misslyckats i den obligatoriska skolgången tillträde till vuxenutbildning som bekostas ur offentliga medel, men beläggen visar att sådana system allmänt sett varit dåliga på att förbättra sysselsättningsutsikterna för missgynnade vuxna³². Två tillvägagångssätt kan förbättra denna situation.
28. För det första är framgångsrika system för yrkes- och vuxenutbildning ofta baserade på partnerskap mellan företag, den offentliga sektorn, arbetsmarknadens parter och lokala organisationer inom tjänstesektorn³³. De inriktar sig på särskilda målgrupper och deras behov. Partnerskap på gymnasienivå kan genom att erbjuda en annan läromiljö få med unga människor som riskerar att lämna skolan i förtid³⁴. Sådana initiativ för helt klart med sig kostnader, men kostnaden för att inte göra någonting och det höga antal personer som då lämnar skolan i förtid till är avsevärt större³⁵.
29. För det andra måste det finnas en stark koppling mellan yrkesutbildning och arbetsgivarnas behov av färdigheter. Detta bör göras klart för arbetsmarknaden

³² Kommissionens arbetsdokument, s. 33–34.

³³ Rådet och kommissionen har erkänt vikten av den social dialog:
http://ec.europa.eu/comm/employment_social/social_dialogue/

³⁴ Kommissionens arbetsdokument, s. 34–37.

³⁵ Kommissionens arbetsdokument, s. 12–14.

genom att man engagerar företagen, inte bara via partnerskap, utan också genom att öka utbildningen på arbetsplatsen. För att bättre matcha efterfrågan på och utbudet av arbetskraft och underlätta val av utbildning och yrkesbana bör regeringarna ta fram ytterligare information om de färdigheter som behövs på arbetsmarknaden. Regeringens stöd till företagens och sektorernas utbildningssystem har potential att främja privata investeringar, eftersom kostnaderna för företag och arbetstagare hålls nere via delade omkostnader³⁶. Risken för att arbetstagare "rövas bort" av ett annat företag – en vanlig anledning till att arbetsgivarna är ovilliga att investera i fortbildning – minskas också. Arbetsgivarna bör investera i utbildning för att förbli konkurrenskraftiga och uppfylla sitt sociala ansvar att bli "organisationer för lärande"³⁷. Utbildningssystem som är kopplade till arbetsmarknaden har visat sig synnerligen effektiva när det gäller att öka möjligheterna till sysselsättning för mindre gynnade, medan de riktas in på behoven inom den regionala och lokala ekonomin³⁸.

Medlemsstaterna bör utarbeta tydliga och varierade utbildningsbanor genom yrkesutbildning till vidareutbildning och sysselsättning. De bör också förbättra offentliga yrkesutbildningsprogram för arbetslösa och för missgynnade inlärare. Kvaliteten och relevansen i sådana program kan höjas genom att man uppmuntrar partnerskap mellan intressenter på regional och lokal nivå och underlättar den privata sektorns deltagande.

4. EUROPEISKA UNIONENS INSATSER

30. Medlemsstaterna har naturligtvis huvudrollen när det gäller att anta de utmaningar som beskrivs i detta meddelande. Förutom de rekommendationer som riktas till dem behövs även insatser på EU-nivå. Den globala ekonomiska konkurrensen och sociala trender har liknande inverkningar beroende på varje lands situation. Mervärdet av ett angreppssätt på europeisk nivå är att olika utbildningssystem kan dra fördel av att lära av varandra och av utbytet av bästa rutiner.
31. Det nya programmet för livslångt lärande kommer att stödja rörlighet för miljoner enskilda personer, ge dem nya färdigheter och hjälpa dem att anpassa sig till den europeiska arbetsmarknaden, och genom samarbete över gränserna kommer det att höja kvaliteten och sammankopplingen av våra utbildningsanstalter. Programmen kommer att fungera tillsammans med de nya strukturfonderna, som kommer att stödja reformer av systemen och projekt för utvecklingen av tillhandahållande av utbildning.
32. Inom ramen för den reviderade Lissabonstrategin och arbetsprogrammet "Utbildning 2010" hjälper EU medlemsstaterna att utforma och genomföra utbildningspolitik genom att underlätta utbyte av information, data och bästa lösningar genom att man lär av varandra och granskar varandra. Effektivitet och rättvisa kommer att vara prioriterade teman i detta arbete och EU kommer att tillhandahålla särskilt stöd till

³⁶ Kommissionens arbetsdokument, s. 34–35 och s. 37–38.

³⁷ KOM(2006) 136, "Genomförande av partnerskapet för tillväxt och sysselsättning: göra Europa till ett kompetenscentrum för företagens sociala ansvar".

³⁸ Kommissionens arbetsdokument, s. 38.

utvecklingen av en utvärderingskultur och till utbyte av bästa lösningar om förskoleundervisning. Kommissionen har också avsikten att fortsätta arbetet med vuxenutbildning, utvecklingen av Europeiska ramen för kvalifikationer och en europeisk ram för statistik och indikatorer. Detta kommer att underbyggas med forskning inom effektivitet och rättvisa, som kommer att bekostas ur EU:s sjunde ram för forskning och utveckling.